

Літаратурны Дацак

Некалькі зауваг аб нашай мове

ДРУКУЕЦЦА У ПАРАДКУ ДЫСКУСЫ

Здаецца, у гэтым годзе ў «Бацькаў-кошна сабе пачуваючы барбарызмы, чась-
шчыне» прамільгнула нешта накшталт цей польскага ці расейскага паходжань-
ца, спраба ў сябродзкай форме дадзь не-
калькі, зразумелы, аўтарытэтных рэцэп-
таў «Бацькаўшчыне» адносіліся таго, якій
павінна-б быць не мова, а, значыцца, і моцныя адхіленні ад нормы ў мове вя-
нашай мовы налагу. Сах па сабе намер дуць да того, што часта нам закідаюць:
карсыны і сваечасовы. Бо-ж проблемы «у вас няма мовы» або «ваша мова ня-
нашай мовы закранающа ў друку даво-
лі рэдка, калі ня лічыць тых нашых на-
вукоўцаў, якія ў галіне мовазнаўства
працуяць стала і, так сказаць, дзелян-
ца з намі час ад часу сваёй прадукцыі.
Паўтараю, усялякае выказваныне ў гэ-
тым сэнсе (на якім-бы ўзроўні ино не было) ужо выклікае пэўную зацікава-
льнасць.

Побач з такім анархіяй у мове, пры-
кметна тэнденцыя стварэння штучнай,
чыстай мовы, абстрагаванай ад упły-
ваў нашых заходнях і ўсходніх (асаблі-
ва апошніх) суседзяў. Вытворана чыс-
та рацыйналістычным спосабом, такая
мова, на думку яе аўтараў, мусіць стац-
ца тэй узорнай і ідеалнай мовай, якой
можна будзе паслугоўвацца і ў будучы-
ні. Такая тэнденцыя змушае нашых па-
важаных навукоўцаў да съядомага тва-
рэння інвалеізма, зразумела, далека
не заўсёды ўдалых. Для неспакушанага
чытатчыка такая мова гучыць, як эсперан-
то. За кошт увядзення штучна вытворя-
ных слоў ўсёткі нельга стварыць зра-
зумелай літаратурнай мовы. Зусім чы-
стай, абстрагаванай мовы ня можа быць.
Пэўныя ўпрыгожыўшы і падабенствы — раз-
ны зусім нармальныя. Мы ўжо занадта
баймось так званых русыцызму і пала-
нізму. Абы толькі ня ўжываць слова
«польская» ці «расейская», мы готовы
выдумаць нямаведама што. Такі выхад
з палажэння не з'яўляецца правіль-
ным і карысным для нас — мы страцім
пад сабою свой уласны грунт, добрах-
вотна зрокшыся яго. Гэта нагадвае нешта
накшталт сініншніх Польшчы «на
німецкай зямлі». Што значыць расей-
скі ці польскія слова? А чаму яны не
беларускія? Чаму мы маєм звужацца і
уступаць пазыцыі? Украінская мова, на-
прыклад, увабрала ў сябе шмат так званых
русыцызму, і съемела карыстаецца
імі, як украінскімі словамі, ія трачыць
свой асаблівасці. Фігуральна гавора-
чи, я хадеў-бы пажадаць нашай мове
большай экспансы, калі ідзе гутарка аб
мы ня хочам застасцца амorfными. Мы
мовы наших вялікіх суседзяў. Я не хо-
чу гэтым сказаць, што мы павінны
узбагачаць нашу мову за кошт лікви-
даций яе спэцыфікі, за кошт яе духа,
псыхалёгіі. Зусім іншая реч — псыхал-
ёгія мовы. Чужое сынтаксычнае спа-
лучэнне (расейская ці польская) якраз
найбольш псуе нашу мову. Канкрэтных
мову. Зразумела, пры гэтым рас-

(Заканчыны на 6 балоне)

АЛЕСЬ САЛАВЕЙ

ЗА ПОРТ САІД

(з кнігі «Несымротнасць»)

У ІМІ ПАНАДІМ

Як люстра, магістраль. І аўты, і палацы.
Наўзбоч праходзіш ты бяз хаты і бяз працы.
І ня спыняешся ля польскіх вітрын,
мінаеш засень дрэў, жывы зялёны тын.
Аркестра. Музыка. Трамбоны, трубы, флейты.
Зь кішэнай пусыніней ад іх імкнеш далей ты —
У мройлівы прасыць прывабных змалку зор,
ільсністы ад расы, блакітны ад вазёра.
У ім і панад ім — свой Моцарт і Сальверы,
свой Данте, свой Шэкспір. Да іх табе ўсе дзіверы
і білкі сэрцу зык — найчулых струн акорд.

1952.

ЗА ПОРТ САІД

За Порт Саід ты вырушыў мяльчастай
істужкай воду да далігляд руды
На пострапе съягой, даўно пачатай,
бітмо людзей вязе пакут съяды
«Цветов і льда» німа. А «арапчата»?
«Не кинул им ты на ходу плоды?»
О не, о не! З ласункамі ня борздкі
бяздомны щлях бязлітасны й жорсткі.
1949.

ПЕРАД ВІСНОЙ

О, Афрыка! Крывічныя былі-бы ты,
каб Нёмнам быў твой паўнаводны Ніл,
я над табой спыніў-бы лёт крылаты,
далей у съвет сягаеть ня меў-бы сіл.
Прабач за сум з мае далёкай хаты —
счарнелы жаль бусыліных пругкіх крыл.
Перад вясной узынёслага адлёту
дай лёгкасць ім прасвяднага звароту.

1949.

ПАЛАДЫН

З дзядоў і прадзедаў — гады ў якіх наніжкам —
сплыніліся щляхі аж пад Паўдзённым Крыжкам.
Зім верных пяць сяброў. А ты — зусім адзін.
Куды-ж цяпер ідзе, нясіхільны паладын?
Спакой вакол цябе. Ня хочаш ты спакою.
Хто вольны — дужы той. Съягжына цяжкою
ты прагнеш прастаць імкненію наўзагон —
туды, дзе ўшчэ жыве драпежны мастадон.
Пад стомаю ў руках ня съхіліш галябарду.
Ты зь ёй нясеш любоў, няянісць і пагарду.
Няянісць — жорсткі скон ап'янены крывей,
любоў — для спрагненых бальзам вады жывой.

1950.

К. ВЕЖЫНСКІ

Да сабакі выючага пасярод вуліцы

Месяц цябе не пачуе,
бо ен мае вуха ў залатой,
бліскучай аурэолі,
што яму да сабачай долі,
што яму воль твой?

Ен — чарайнік высокі,
ахутаны пазыяй усякай,
ён на сёё паглядае,
тысячы люстрау мае
у небе...

А ты — толькі бадзяка...

Яму, калі сядзіць на пасадзе
з залатым накрыццем,
іграюць аркестры з кожнай плянэты,
вечер сыпе кастаньеты,
а ты з чым да яго —

з выщыцём?

Ён зачытаны ў зорах,
з календара задыку
чытае прышласць съвету —
астралег, варажкоіт, паэта,
дзя там таве, неоараку?

Ён мае вечнасць у прызме,
а ты маеш гіцля з пятлій;
нікто ратаваць ня будзе,
злупіць скуро людзі...
Дай лапу!

Тс... Спакой...

Месяц не пачуе, яго вуха
зарасло гарамі ўсялякімі.
Ня вый! Не паможа.
Лепей памаліся:
Божа,
Зылітуйся над сабакамі!...

З польскай мовы пералажкы П. Сыч

ДАНІЛКА. І тады, дзедка, такая самая была наша сямейка, толькі, як сядзела ў хаце, дык балей яе выглядала.

СТАРАЦ. Але, але, ведаю! Гніздо раскідалася і птушкі разбегліся, каторая дзе-куды. Ведаю, ведаю! Сам я з такога гнізда.

МАРЫЛЯ. (Падаючы хлеба кусок). Сядайце, дзедка, і памалецце за грэшную душачку Лявона.

СТАРАЦ. (Зьдзіўлена). Што, пані гаспадыня? Памёр твой чалавек?

ДАНІЛКА. Але, дзедка! Тата ня вытрываў, узяў ды павесіўся.

СТАРАЦ. Вечны пакой! Вечны пакой яго душачцы! (Моліцца).

МАРЫЛЯ. Адкуль-жа гэта дзедку Бог прынёс да нас?

СТАРАЦ. Зь съвету, пані гаспадыня! З далёкага съвету валакуся. Хэ-хэ-хэ! Зь съвету ў съвет плятуся. І так кожны дзень і кожную ночку, калі дзе не начую.

ДАНІЛКА. Мусіць вялікі, дзедка, съвет гэты! Ці канец яму ёсьць дзе, ці няма? Я ні ў каго не магу гэтага дадзіцца.

СТАРАЦ. Ох, вялікі съвет, мой сынку! Куды я толькі не хадзіў, нідзе канца яму не знайшоў, ня бачыў і ня чуў. Можа дзе і ёсьць яму канец — ды пэўне, што ёсьць, бо адкуль-жа-бы ветры нам Бог пасылаў ды лета і зіму, цяплю і холад?

ДАНІЛКА. Мусіць добра жыць на гэтым съвеце вялікім! Я ўжо мамы казаў, што добра.

СТАРАЦ. Там добра, дзе нас няма. Але мне, у майм жабрачым палажэнні, усюды ня кепска. Што мне там, сынку, нагоднага можа быць? Ідзі сабе куды вочы глядзіць, ані мене хата свая затрымлівае, ані мене радня звязывае, ані мене замялка свая к сабе цягні! Цэлы съвет — хата мая, усе людзі — радня мая, уся замялка — поле маё роднае. Усюдых што колечы ды сваё знаходжу: ці кусочек хлеба, ці куток цёплы для начлегу, ці толькі так добрае слова — і за гэта дзякую Богу! Іду сабе ды. Ні над чым не трасуся, нічога бараніць ня маю: усё багацьце са мною ў гэтых торбах — гэтыя акрайчыкі хлеба, ды часам які кусочек сыра, ці сала. І што балей

трэба мне? Добра мне так. Смачна ем, спакойна сплю. Ведаю, што не акрадзе мяне злодзей, не аграе разбоинік. Усюдых ласку маю — за душачкі жывыя і змарлыя малицца просяць. Ведама, ня ўсе мяне ахвотна прыўмаюць і лююць мяне, але гэта наибалей такія, дзе саюкі многа і дворні ўсялякіе, — туды-же і заходзіць я не стараюся. А так — усюдых добра на съвеце, мой сынку, усюдых!

МАРЫЛЯ. Мо' і прайду, дзедка, кажаш, што табе ня цяжка жывеца на гэтым съвеце, але ў нас тутака дужа дрэнна. Як пайшло ад вясны няшчасце за няшчасцем, дык і радачкі зі нікуль ніякае нямашка.

СТАРАЦ. Ведаю, пані гаспадыня, ведаю.

МАРЫЛЯ. Як бачыце — хату раскідалі. Лявонка мой — як табе ўжо Данілка казаў — не перажыў, вечны пакой, гэткае несправядлівасці, і руки без пары сам на събе наложыў.

СТАРАЦ. Ведаю! Важны чалавек быў — гаспадарны і справядлівы быў. Колькі раз я не заходзіў, заўсёды вока на мяне добрае мей. Вечнае яму спачыванье і няхай зямелка для яго лёганькай будзе, а Бог найвышэйшы пляму я з го душачкі здойме, што наложыў сам на яе зраспа.

МАРЫЛЯ. Вечнае яму спачыванье! А Зоську нашу так сама знаў, дзедка? Такая дзяўчына была!

СТАРАЦ. Знаў, пані гаспадыня! Чаму ня знаў?... Не адзін раз мяне і хлебам дарыла, і вадзічкі ў смагу давала. Апошні раз, як у вас быў, кветачкам навет мне дала, — за панічову здароўе прасіла маліцца. Добрая дзяўчынка была. Хай Бог міласэрны за тое долечку ёй шчасльяву пацце!

МАРЫЛЯ. Ох, дзедка мой! Не на радасць і на пацеху яна ў мяне гадавалася. Дасцілітна вельмі была, і нейкай як сама на пры сабе. А зь вясны, як прыйшло нешта ёй у галаву, як стала ў двор багаць, як стала, дык цяпер які-бы на пры сваім розуме асталася.

СТАРАЦ. Ведаю я гэта! ох, чаму ня ведаю? Моладасць яе згубіла, ды каго яна ня згубіла.

МАРЫЛЯ. А Сымонка мой так сама ці з розуму зышоў, ці хто яго знае, што зь ім робіцца. Хоць забі яго — саступіць адгэтуль ня хоча і нам нікому волі не дае, ня

гледзячы на тое, што ўжо апошні суд за гэту зямлю адбыўся і мы на ім прайгралі. Ды ёшчэ другая бяда з майм Сымонам прылучылася: прышоў сюды нейкі шалёны чалавек і нагаварыў яму аб нейкім смоку і зборышчы, — дык цяпер по-начы ходзе і зборышчы гэнага шукае, не на дабро шукае! Ужо сталі яго і цемняком усе называць. Можа і прадаў ў цемнякі запісаўся — хто яго ведае? Сама я ніяк і розуму ня прыстаўлю. Ці ня чулі вы, дзедка, чаго аб гэтым сходзе?

СТАРАЦ. І чуў я ня чуў, і нічога сам добра ня ведаю, ды хто яго ўсё разъярэя, як съледна. Цяпер такі на съвеце між людзьмі няспакой расыце, што ня дай ты, Божачка! Ды можа дзе і зъбіраецца гэна зборышчы, але што з гэтага ўсяго гоману выйдзе — нікто акуратна не згадае. Слабы сталі цяпрашніцай людзі: кепскія вочы маюць каб усё, як належыцца, бачыць імі, кепскія вуши маюць, каб кожны шорах пачуць, і згадаць, адкуль вецер прыхільны вее, і кепскі розум маюць

Юрка Віцьбіч

Слава на вышынях Богу

13. I нечакана зьявілася з Ангелам вялікай войска нябеснае, славячы Бога і гаворячы:

14. Слава на вышынях Богу і на зямлі мір, сярод людзей ласка.

Паводдя Лукі, 11.

У сівым Віцбеску, на ягонаі ускраіне Пескавацку, стаць сядро ціхі могілак каменная царква. Іна невялікай, але досыць зірнуць на прастоці і разам з тым на шляхтонасьці ейнага стыло, каб адчучу эсттычны асаладу. Толькі таленавіты і патрыятычны доілід здольны быу стварыць такі выдатны помнік беларускага аоруку. І ао паходжанын гэтае прыгожае цэркавік існуе у нашым народзе яе менш прыгожае паданье.

Дэ́звесце́де год таму праўжывае у віцбеску купец Кудзіловіч, якога больш ведалі пад мянушкай людажэр. Ягонаі асплелая ад слезау матка ринулася ў лу́нку, жонка заўчасна памерла ад ошчада, дзе́ці ўцяклі ад яго, як ад зневера, сваякі адмовіліся ад сваяцца з ім. Ен усяльк звездзекава сяў работніку, якіх быдла прымушала працаўцаў у яго, адай-раючы ў іх пры разылку апошні, крывавым потам запрацаваны шэлаль. Ніхто на бачыў у хадзе Кудзіловіча аоразой, ніколі не наведаў яш царквы і пры усякім выпадку зневажаў імя Бога. Калі ён з хмурымі втрами ішоў па вуліцы, сустречны відаблены — ці то воіты, ці то людзі паспалітыя, простыя, хто із страхам, а хто з агідай глядзелі яму ў сълед. І, нарэшце дасягнула яго Боская кара.

Некалькі зауваг аба нашай мове

(Заканчэнне)

закідаў хоць адбіўляя. Піщучы пабела-руsku, мы часта ў запраўднай пішам папольску ці парадейскому. Такое падсе-вядомае няволынцтва горш, чым звычайная няпісменнасьць.

Такія і шмат іншых заганau у нашай літаратурнай мове вылікаюць няпрыемнае ўражанье і проста хочацца ўжо, каб іх было як найменей.

Масей Сяднёў

Заувага Рэдакцыі: Не ўва ўсім зда-джаючыся з паглядамі паважанага Аўтара вішней земешчанага артыкулу, дру-куем яго з прыменасцю, бо пытанью нашае літаратурнае мовы мы павінны прыдзяляць куды болей увагі, чымся гэта рабілі дагэтуль, на што нараака я Масей Сяднёў. Артыкул готы цынны, між іншым,тым, што ў ім выказаны пагляд на праблему нашай літаратурнай мовы чалавека, хадца на моваведа ў на-вуковых сэнсах, але які мае практич-нае дачыненне з літаратурнай, скаж-бы паэтычнай, мовай, як паста, і напатыкаецца ў ей часамі на некато-ры цікіксы. Мы хадзелі-б гэтым ар-тыкулам Масея Сяднёва выклікаль на балонах «Бацькаўшчыны», як і іншай беларускай прэсы, шырокаўшы дыскусію аб праблемах нашай літаратурнай мовы, у якой прынялі-б удзел як вучонныя моваведы, гэтаць і людзі, што праекты-нае дачыненне з літаратурнай, скаж-бы паэтычнай, мовай, як паста, і напатыкаецца ў ей часамі на некато-ры цікіксы. Мы хадзелі-б гэтым ар-тыкулам «Бацькаўшчыны», як і іншай беларускай прэсы, шырокаўшы дыскусію аб праблемах нашай літаратурнай мовы, у якой прынялі-б удзел як вучонныя моваведы, гэтаць і людзі, што праекты-нае дачыненне з літаратурнай, скаж-бы паэтычнай, мовай, як паста, і напатыкаецца ў ей часамі на некато-ры цікіксы.

БРАТЫ БЕЛАРУСЫ! ЧЫТАЙЦЕ, ВІШНІВАІЦЕ І ПАШЫРАЙЦЕ АДЗІНУЮ БЕЛАРУСКУЮ ТЫДНІВЬЮ ГАЗЕТУ НА ЭМІГРАЦІІ — «БАЦЬКАЎШЧЫНУ»!

ДАНІЛКА. А як хмарна будзе ды з дарогі саб'ёмся, —

хто тады пакажа?

СТАРАЦ. Добрая людзі, мой сынку, добрыя людзі.

А ісьцы вам трэба адгэтуль.

ДАНІЛКА. Ды я ўжо мамцы казаў абе гэта самае, але

усё ўпіраецца яшчэ.

СТАРАЦ. Нічога, пані гаспадыня, тут ня высядзіш.

Скінь пыху з сэрца ды ѹдзі адгэтуль. Не спадзейся на

помач сынам — ён ужо далёка ад цыбе з сваймі думкамі і ня скора к табе зь імі вернецца. Сыцежкі ванцы разыльшліся і зайдуцца толькі тады, як ён, пабываўшы на тым зборышы, якога цяпэр шукае, — вернецца к табе славай акрыты. А цяпеп не чакай на яго і думай сама абе себе. Бачыш — якая гэта асеныяя ночки страшная, а ты тут адна з сваймі малымі і гэтым няшчасным музыкай, што ігрой сваї да сълъз толькі даводзе... Час, птушка-маці, зынімаца з гэта араськіданага гнязда, каб астальных сваіх дзетак убараніць ад благіх ястребаў, ад якіх сілакі ты на мела ўбараніць свайго Сымонкі і Зоські! Скінь пыху з сэрца, набярыся адвагі, забрай гэтых з сабі і ѹдзі, іздзі, куды ногі панясуць, куды вочы твае глядзець будуць!

МАРЫЛЯ. Ды я ўжо з самае вясны торбачкі для ўсіх шыла, і шмат, шмат іх пашыла! Але Сымон, Зоська!... Як-жа мне пайсыці бязь іх?

СТАРАЦ. Ни бойся, пані гаспадыня! Яны, калі ня знойдуцца таго, чаго шукаюць, каб у тваю хату шчасыце прынесыці, то вернуцца к табе тым самым шляхам, якім ты ад іх адойдзеш. Такі ўжо парадак на съвеце паміж намі людзьми.

ДАНІЛКА. Ну, і добры-ж гэты парадак: прымерам, я пайду шукаць грыбоў у лес, а вярнуся адтуль толькі з галінай асінавай.

СТАРАЦ. (Цягнучы далей). Твой сын цяпеп можа навет шукае таго, чаго і ня згубіў, але мусіць шукаць і павінен. Ганьба таму чалавеку, што руки апусыце, як пярэвяслы, і чакае пакуль сама доля к яму прыдзе ў хату і патросіцца, каб прыняць яе з ласкі свае! Ганьба таму, хто вочы на ўсё заплюшчыўшы будзе ісьцы ўцёртай здавен сцежкай няпраўды, думаючы, што іначай быць ніколі на можа, і што не ў яго волі зъяніць стары парадак бясумленнага

За мала...

У вечнай пагоні за хлебам
І так, як-бы Богу ў дакор,
За мала глядзім мы ў неба,
За мала шукаем мы зор;

За мала мы сонца праменьня
Хапаем у прызымы вачай,
За мала ў нас будзяць натхненіня
Лугі, краскі, лес, салавей...

Наш дзень так сьцюдзёны і шэрь,
Хоць бліскі наўкруг і цяплю;
За мала у шчасыце мы верым —
А ня раз яно блізка было...

З малітвы ці з матчынай ласкі,
З блакіткі, з прыязні людзкай,
З навукі ці з дробненкай краскі
Плыло да нас шчасце ракой.

А мы нейкіх скарбаў шукаем,
Да хімэрнай Кальхіды пльывём,
Сваіх душ скарб на медзь разъяннем
І ўбожымся з кожным мы днём.
Лістапад 1952

Людзі добрае волі

Есьць паміж шматлікімі беларускімі «ўсё» на раз выглядае так стандартна. А калі не, дык ці есьць нааагул гэныя людзі, а калі есьць, дык дзе-ж яны, якія ангелы абавяз-арганізацый, аднак есьць у гэтым вы-падку як.

Адэл ЗБВБ у Манчэстары, бо аб ім хачу сказаць пару слоў, гэта не шаб-лённая, ня шэраль, не стандартная арга-нізацыя — не, гэта арганізацыя жывая, са сціплых і ўбогіх ясляў, нясуць пад-задзеялісткамі адзінкамі і бязь іх — адна арганізацыя, якая на першы пагляд нічым на розынца ад іншых падобнага тыпу грамадzkіх арганізацый. Здавалася-б, што так, як і ў іншых ад-зделах БАЗА ці ЗБВБ нешта карыснае там робіцца, нечага на робіцца, у ва-сноўным праца ідзе: людзі зъбираюцца, дыскутуюць, пастанаўлюць, нешта з пастанаўленага выконваюць, у большасці на выконваюць, час ад часу зъбираюцца карэзандэнтамі ў «Бацькаўшчыне», у «Беларусе» ці іншай на-шай газэце, пішаць справадзачы з ла-джаных акадэмій, прачытаных реф-ратай і г. д.

Выглядае ўсё ў парадку, аднак гэтае

Вершы Я. Юхнауца

*

Мараўяне звонкае раныне.
Асьверы скрыпці і бушуе зара.
За вакном мая любая, бачу,
порсткага поіць каня.
І да ганку да ейнага съцежка
сълемад
раўняюткім лягла.
І лятунчын — думак узълёты.
І словы потым — каханье маё...
Мараўяна звонкія раницы.
Асьверы скрыпці, і бушуе зара.
Прабягае мой позірк,
сплыненца
так часта ля яе двара.

1947.

*

У ваканіцы завіруха біла.
Куляўся трэйці дзень па нівах колкі
сънег.
І беласынжныя, пушыстыя магілы
хавалі пад сабой
дарогу даличынъ,
віхрапістасць съязжын.
І трэйці дзень у вадзінотай хаце
ня тупаце адрыўна каханай чаравік.
У закаханасці
прад има ўкрадкі: — Што маці, —
ня думала адна
адданасцьца і вясна.
І трэйці дзень ён на выходзіз з дому.
Вочы трэйці дзень не авягаті даль.

1947.

БРАТЫ БЕЛАРУСЫ! ЧЫТАЙЦЕ, ВІШНІВАІЦЕ І ПАШЫРАЙЦЕ АДЗІНУЮ БЕЛАРУСКУЮ ТЫДНІВЬЮ ГАЗЕТУ НА ЭМІГРАЦІІ — «БАЦЬКАЎШЧЫНУ»!

Тата мой у палацы засеў і пануе там: шмат слуг яму служыць, і скарбай усялякіх шмат мае. Пасаг мне вялікі дасыць, ох, якія вялікі! — сто, тысячу, міліён. А толькі, на што ты, татачка, майго міленькага выгнаў з палацу, што аж за морам апінуўся? Пакінў мяне мой ненаглядны, праз благіх людзей адросся свае русалачкі з васільковымі вачамі. Ха-ха-ха! Але я сама к яму пайду. Праз быстрыя рэчкі, праз шчырыя бары, праз сухія пісякі паплыўву к яму, як месяц па небе плыве!

СТАРАЦ. Страшныя рэчы творацца ў вас, пані гаспадыня!

МАРЫЛЯ. Дзедачка! Незразумелыя рэчы для майго жаноцкага разуму ты кажаш. Але ўсё-ж такі, як бачу, нэдарм а толькі дажываем. Маладыя-ж мусіць нечага шукаць, нечага дабівацца.

СТАРАЦ. І сын твой калісі гэта гэта не разумеў, а можа і цяпеп не разуме. Але прыйшла пара, выбіла такая шчасная, ці няшчасная гадзіна, і прафадзілася ў яго думка вялікай, важнай, што так далей быць на можа, як ён сцежкі, што яго штоўцы пачынугнала к нечаму нявидамаму, але съветламу і радаснаму, ну, і перавярнуўся ўсё, ўсё чыста, як на яго шыға з палёткай: — Ну, зрадлі добры ўнівікан, і пачынаюць расказваць і пляткаваць аб вялікай зорбцы, вілікай дапамозе, але сваіх дэйнікі, аўтарыкі пасыпкі, ці шкарбушкаў пад дарынкамі та калідамі ў Нямеччыну, як калідні падарага для «партрабуючых суродзічай». А ахвяраўдці ўздыхаюць з палёткай: — Ну, зрадлі добры ўнівікан, і пачынаюць расказваць і пляткаваць аб вялікай зорбцы, вілікай дапамозе, але сваіх дэйнікі, аўтарыкі пасыпкі, ці шкарбушкаў пад дарынкамі та калідамі ў Нямеччыну, як калідні падарага для «партрабуючых суродзічай». А ахвяраўдці ўздыхаюць з палёткай: — Ну, зрадлі добры ўнівікан, і пачынаюць расказваць і пляткаваць об вялікай зорбцы, вілікай дапамозе, але сваіх дэйнікі, аўтарыкі пасыпкі, ці шкарбушкаў пад дарынкамі та калідамі ў Нямеччыну, як калідні падарага для «партрабуючых суродзічай». А ахвяраўдці ўздыхаюць з палёткай: — Ну, зрадлі добры ўнівікан, і пачынаюць расказваць і пляткаваць об вялікай зорбцы, вілікай дапамозе, але сваіх дэйнікі, аўтарыкі пасыпкі, ці шкарбушкаў пад дарынкамі та калідамі ў Нямеччыну, як калідні падарага для «партрабуючых суродзічай». А ахвяраўдці ўздыхаюць з палёткай: — Ну, зрадлі добры ўнівікан, і пачынаюць расказваць і пляткаваць об вялікай зорбцы, вілікай дапамозе, але сваіх дэйнікі, аўтарыкі пасыпкі, ці шкарбушкаў пад дарынкамі та калідамі ў Нямеччыну, як калідні падарага для «партрабуючых суродзічай». А ахвяраўдці ўздыхаюць з палёткай: — Ну, зрадлі добры ўнівікан, і пачынаюць расказваць і пляткаваць об вялікай зорбцы, вілікай дапамозе, але сваіх дэйнікі, аўтарыкі пасыпкі, ці шкарбушкаў пад дарынкамі та калідамі ў Нямеччыну, як калідні падарага для «партрабуючых суродз

Зъ Лювэну ў Парыж — каб славіць Бога і памяць Гэрояў

Нат і ў французкім кансуляце прышлося даказаць, што Мір і Нясвіж на Беларусі, а Беларусы, незалежна пад які акупацыйны раздзей, зъўяліца Беларусамі. Цікавая камбінацыя: польскі шавінізм у французскай установе ў Брукселі...

Напаслыдак з'язамі ў руках магла група лювянцу ў складзе а. Аўгена Смаршчка, заўсёды маладога духам сп. праф. Равенская ды вясмёх харыстых выехаць у Францыю на даўно плянізвае съвяткаванье гадавіны Слуцкага паўстання. Францыя-Норд была першым этапам. Нядумтому і безгранична ахвярныя грамадзкія працайдзікі сп. сп. Лазута і Каштэлян спаткалі нас першы. I гэты разам началося ад цяжкасцяў, што незалежных, як заўсёды, прычым паўстала калізія ў часе з сындыкальна групою ўкраінскую, якая мела занізіць зарплату на высьвяленне сындыкальнага фільму. Аднак аптымізм і добрае пачуццё перамаглі абставіны і ў хуткі часе боічнай залі была гатовая для адслучэньня паніхіды.

Тымчасам вялікай залі напаўненца людзімі розных нацыянальнасцяў: Французы на паседжанне сындикальных груп, чужинцамі Францыі, якія тут, у доме хрысціянскага сындыкату, знаходзяцца прыхільнай атмасферой месца спатканья з суродзічамі. Апрача беларускую, чуваць французскую, украінскую, польскую ды расейскую мовы.

Час споўніць малітву! Святар багаславіць на Паніхіду!

Летувуць маліты на Усіяўшчынага за душу загінуўшых на вайні, на вязніцах, на ссылках, на Бацькаўшчыне ѹ чужыні, за бацькоў, братоў наших, беларускіх гэрояў; лъпсоцца мяккія ѹ мілагучынныя акорды жалобных песніў, напаўнені гармоніі ѹ толькі капліцу, але ѹ вялікую зарпліцу ѹ дзе ўсе паверхі дому. Што раз часць паскрываюць дзяверы і залі Багаслужбы напаўненца хрысціянамі, пэўне, розных веравызнанін. Узварушаючое, з глыбокім пачуццём і мастацтвам выканане «Вечная памяць» і слова а. Аўгена навязваюць пачуццяў між прыступімі і будзяцца сведамасць лёсу, змаганін і ахвяраў передусім між Беларусамі і Украінцамі.

Паслья Паніхіды ѿ праграме была прадбачаная жалобная атакдомія па Слуцкіх змагарах. Сымелая прапанова съвяткаваць яе ў вялікай залі заходзіць падтриманы, і старшыня ўкраінскае групы адкладае фільм на пазней. Дэйюна было шматлікім і ўсёй болей прызываючым людзям, што прыышлі на прыступім людзям, што прыўзьлі на фільм, а замест экрану пабашыць стол засланы бел-чырвона-белым беларускім сцягам, а за ім группу маладых мужчынай. Уступнае слова зъвярнула ўсагу прыступім, але ѿ перарвала гутараў; хлапчук далей прабаваў пастаўіць пад сабою крэсла, замест на чытырох, на адной назе, а з правага боку пад сядзінай даходзілі слова ліцьцаты граючых у карты...

Але вось паплыві тони ѹ акорды мілагучынага хору ѿ малітве-гымні «Магутны Божа» пад упраўленем рукою самога кампазітара гэтае песні. Чар песьні падзеі ѹ бязумоўна. Заіх чхоплын, астаўся «банк» настале іграючых у карты, на залі запанавала цішыня і ўага. Мощныя, звонкія галасы студэнтаў рэчыта-

валі слова змагара Кастуся Каліноўска-кавіка, славу чыну Слуцкага змаганія і заклікі да стойкасці ѹ змаганія прэ-Беларусі і дзяяўнай БНР. Пльшч песьні з падкурываніем энзігічных словамі толькі шмат радасці, але ѹ сілаў на выясняне мету наша тут прыступімі. Змаганье за сваю долю, за долю нашага Бурыйя аклімацый адказаўшы на словароду!

Паслья паследніх 7 візамі ў руках магла група лювянцу ў складзе а. Аўгена Смаршчка, заўсёды маладога духам сп. праф. Равенская ды вясмёх харыстых выехаць у Францыю на даўно плянізвае съвяткаванье гадавіны Слуцкага паўстання. Францыя-Норд была першым этапам. Нядумтому і безгранична ахвярныя грамадзкія працайдзікі сп. сп. Лазута і Каштэлян спаткалі нас першы. I гэты разам началося ад цяжкасцяў, што незалежных, як заўсёды, прычым паўстала калізія ў часе з сындыкальна групою ўкраінскую, якая мела занізіць зарплату на высьвяленне сындыкальнага фільму. Аднак аптымізм і добрае пачуццё перамаглі абставіны і ў хуткі часе боічнай залі была гатовая для адслучэньня паніхіды.

Летувуць маліты на Усіяўшчынага за душу загінуўшых на вайні, на вязніцах, на ссылках, на Бацькаўшчыне ѹ чужыні, за бацькоў, братоў наших, беларускіх гэрояў; лъпсоцца мяккія ѹ мілагучынныя акорды жалобных песніў, напаўнені гармоніі ѹ толькі капліцу, але ѹ вялікую зарпліцу ѹ дзе ўсе паверхі дому. Што раз часць паскрываюць дзяверы і залі Багаслужбы напаўненца хрысціянамі, пэўне, розных веравызнанін. Узварушаючое, з глыбокім пачуццём і мастицтвам выканане «Вечная памяць» і слова а. Аўгена навязваюць пачуццяў між прыступімі і будзяцца сведамасць лёсу, змаганін і ахвяраў передусім між Беларусамі і Украінцамі.

Паслья Паніхіды ѿ праграме была прадбачаная жалобная атакдомія па Слуцкіх змагарах. Сымелая пропанова съвяткаваць яе ѿ вялікай залі заходзіць падтриманы, і старшыня ўкраінскае групы адкладае фільм на пазней. Дэйюна было шматлікім і ўсёй болей прызываючым людзям, што прыўзьлі на фільм, а замест экрану пабашыць стол засланы бел-чырвона-белым беларускім сцягам, а за ім группу маладых мужчынай. Уступнае слова зъвярнула ѿ усагу прыступім, але ѿ перарвала гутараў; хлапчук далей прабаваў пастаўіць пад сабою крэсла, замест на чытырох, на адной назе, а з правага боку пад сядзінай даходзілі слова ліцьцаты граючых у карты...

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Як самое Вялікае Княства Літўскага, як дзяржава, так і ягоная сталіца Вільня ўздавана, галоўным чынам, гэтай беларускай бальшыні, якая замацавала на ўсім прасторы дзяржавы, якія спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Як самое Вялікае Княства Літўскага, як дзяржава, так і ягоная сталіца Вільня ўздавана, галоўным чынам, гэтай беларускай бальшыні, якая замацавала на ўсім прасторы дзяржавы, якія спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Як самое Вялікае Княства Літўскага, як дзяржава, так і ягоная сталіца Вільня ўздавана, галоўным чынам, гэтай беларускай бальшыні, якая замацавала на ўсім прасторы дзяржавы, якія спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяржавы: беларусы ѹ чатыры разы перавышалі летувісаў па сваім ліку.

Далей, калі мы з'вярнемся да гісторыя Вял. Кніс. Літўскага, на якую спасылаюцца сучасныя ўладары Летувы, дык пабачылі, што апошня па вялічыні сваёй тэрыторыі і свайго насельненія становіла толькі низнаную частку найменаванай дзяр

Каляды на Віцебшчыне Рэха Слуцкае гадавіны

(Заканчэнне)

ючы вокны коўдрамі або закрываючы ажанцы, і пры святле лучыны або «быгатыя» або «тойстыя Кыляда» дзеля таго, што цэлы дзень, асабліва вечар праводзіца пры ядзе ўсіх мягчымых мясных патраўай і творыць супрацьлежнасць «галоднай Кылядзе», г. зн.

Першай галоўной яда, якая падаецца пры разгаўленні, называецца «прыжаніем». Гэтая ежа прыгатавляецца наступным спосабам: у «латку» (поўгарашчок), напоўненую рэдкім жытнім цестам, хідаонец пакрышанае сывінога сала, цыбулю, перац, некалькі кускоў сытага сывінога мяса, і, напасьледак, некалькі скруткаў каўбас. Усё гэта варыцца разам аж пакуль жытніе цеста добра на згусціцца.

Калі стол ужо гатовы, уся сям'я моліца перад абраамі і сядзе за стол па старынству. Кутніе месца пад абраамі займае гаспадар — старши ў сям'і. Гаспадыня кладзе перад кожным стоглінёй, пераважна аўсінх, і ставіць на

стол «латку» з «прыжаніем». Гаспадар выймае з «латкі» каўбасу й мяса, дробна кроіц іх на асобнай талерцы, і ўзноўнікі ўкідае ў «латку». Выліаўшы водкі, сам гаспадар наўмысльнае аўзяліе ўсіх семянін. Характэрна, што ўся сям'я захоўвае за стадом глыбокое маўчанье, пакуль не абдзяляць кожнага водкай.

Год ужо «прыжанію» заўсёды так: адараўшы кусок бліна ў звязнушы ў прыгожыні, мачаюць у «прыжаніі» і прыгожыні стараўшы, каб у гэтым трубачку абавязкова папаў або кусок сала, або мясе, або каўбасы (Параўні: «З аладкі дзядзька рабіў трубку, каб больш здаволіць сваю губку», — гаворыць Я. Коллас у «Новай Зямлі»). Апрача «прыжаніі», падаецца ўсё ёсць, чым багатая хата.

Уесь калядні дзень праводзіца вельмі актыўна. Усе радуюцца з сяяня, але асабліва з нецярпеннем чакаюць яго дзядчатаў таму, што для іх наступае час адгадаваньня свой будучы лёс і варашыць аб сваім суджаным. Варажба іхная пачынаецца яшчэ з самай калядні. Гэтак некаторыя з іх, буйшы ў лазні, выхідзяць голыя і канаюцца па сінезе, і потым, назаўтрае глядзяць, ці дакладна астаўся на сінезе іхны водцік. Калі водцік не гладкі, а з падоўжнымі або папярочнымі палосамі, значыцца муж будзе сварлівы. Другія, падмёшы хату, сімцецце выносяць на вуліцу і слухаюць, з якога боку забрэзца сабакі: адкуль пачуеца брэх, там і прыдзенца даўшы звонку і ўнутры пры вясенінай ачыстыць вульляў.

У Себескім павеце ў гэты дзень жанчыны перад вячэрнай чэшчукай лён дзеля таго, каб цяляты вадзіліся гладкі. У самы-ж дзень «хрышчэння» некаторыя аддаваныя дзіцячкі, пасыльныя асвячэнныя вады, купаюцца ў пролубках у перакананы, што гэтым яны ачышчаюцца ад грахоў.

*

Гэткія між іншым былі каляднія абарады ў Віцебшчыне, як і з не-катормі зъёмнамі ў іншых частках Беларусі яшчэ ў другой палавіне мінулага стагодзьдзя. Хаця старасьевецкі народныя абарады ўзвышчаны з ходам часу павялі занікалі, аднак яшчэ да канца першай сусветнай вайны Каляды сівятыкамі вялізнулася на Беларусі ў васнаўным так, як у вышэй пададзеным апісаным Шыяна. Прывшла аднакалектыўизация, якая разбурала ўшчэнт увесе традыцыйныя саломы ѹ шукаюць, ці не знайдзенца ў быту беларускія вёскі, а разам з ім зъянкі і ўсё цікавыя ѹ старынныя абарады ѹ звязы беларускага народа. На сіненія яны асталіся толькі як прыгожая памятка народнае старыні.

Зь Любену у Парыж...

(Заканчэнне)

даючы голас сп. Прэзыдэнту Абрамчыку, студэнцкай групай, зварочваліся да нас Беларусы з Парыжа з пытаньнем, чаму вялікага беларускага прыяцеля а. Робэрта, якога мела гонар гасціць беларускую калёню ў Парыжы. Пасыль архім. Уладзімер Фінкоўскі зачытаў патрыятычную прамову, звязаную з вілінічнай веру ѹ ідэялізм Слуцкіх змагароў, што ім будзе сварліва. Другія, падмёшы хату, сімцецце выносяць на вуліцу і слухаюць, з якога боку забрэзца сабакі: адкуль пачуеца брэх, там і прыдзенца даўшы звонку і ўнутры пры вясенінай ачыстыць вульляў.

Вось абрэзок з працы ѹ шляху Любенцы.

Любенец

Людзі добрае волі

(Заканчэнне)

ўзыхнула, атрымаўшы прыгожыя падаркі з Манчэстару. 16 дзяцей цешацца на Калядах з сінез новых чаравіц, сукеначкаў ці касцюмчыкай. 16 (бо з 3 пачкоў, якія атрымала Жаночае Згуртаванье, сяброўкі яго зрабілі 6 меншых пачкоў), але толькі 16, іншыя ня мелі такога шчасціц; некаторыя атрымалі нешта меншое, скрамнейшае, а бальшыні зусім нічога. Не хапіла людзі добрае волі.

Прыгадкова, у прыватным пісьме майго знаёмага, я прычыталася ѹ «пост скрыпту» даслоўна:

— «Магічна гэта Ваша знаёная спадарыня С., якай прыслала нам адрады

Любен

Святкаванье адбылося ў самы дзень славіні гадавіны, 27 лістапада. Вечарамі а. Аўгент адправіў паніхіду ѹ студэнцкай капліцы за ўсіх змагароў, што аддалі сваё жыццё за волю Бацькаўшчыны, за ўсіх тых, для якіх Бацькаўшчына была ідэяльнае жыццё і якія яны хацелі абараніць ад найзльейшага ворага. Пасыль паніхіды святліцу студэнцкага дому запоўнілі студэнты й работнікі, што працяжываюць у горадзе. Адкрыццё акадэміі зрабіў старшина ЗБК у Бельгіі сп. Т. Цімафейчык, падчыркнуўшы значыні харобрага чыну Случчакаў для духовага ўзгадаванья беларускага жаўнера.

Замяштаўны рэфэрэт прачытаў сп. В. Барысевіч, падаўшы пералік падзеяў, што паслужылі прычынай выхуку паштанска.

Студэнцкі хор выканаў некалькі жаўнерскіх і патрыятычных песні. На вачах быльных жаўнераў — змагароў з апошняй вайны, выступілі сылёзы, калі хор засыпіваў усім ведамую «Дудку». Ім прыпомніліся гады змаганьня за той запавет, які выпісалі адміністрацыя Случчака на сваіх сцягох — «паміраць, каб жыла Бацькаўшчына», дадзены ім 32 гады таму назад. Акадэмія закончылася малітвой «Магутны Божа».

Льеж

Абходзіны 32-ой гадавіны Слуцкага паштанска ўдзеліліся два цікавыя рэфэрэты з галіні беларусаведы, якія былі прачытаны ў залі Украінскага Мастацкага Клубу. Першы рэфэрэт, прысьвячаны 70-ай гадавіне нараджэння нашага пасты Якуба Коласа, прачытаў сп. А. Адамовіч. Гэты рэфэрэт звязаўлеца першым з цыклу запраектаваных рэфэратаў ад жыцці творчасці Якуба Коласа (у наступным рэфэрэце ма быць пададзенне пасылкі Якуба Коласа ў наступным рэфэрэце). Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад братняга нам Украінскага народу. Пасыль паніхіды адбылася акадэмія, урачыстасці адкрыцця зрабіў сп. М. Дзімітров. Пасыль яго слова ўзгл. а. Аўгент, прадставіўшы значыні сымелага якую адправіў у Украінскій царкве. На ўрачыстасці прыбылі беларусы, якія гасціцца ад